

Aan de gemeenteraad

Onderwerp **Uitvoering Motie onderzoek toepassing Social Impact Bond (SIB)**
Uw kenmerk -
Ons kenmerk **Z215874-2019**
Dienst **Sociaal Domein**
Sector **Werk en Inkomen**
Contact **14058, Maarten Beek van de**
Bijlagen **4**
Datum **29 oktober 2019**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 13 februari jl. heeft u de motie ‘onderzoek toepassing Social Impact Bond’ (hierna: SIB) met algemene stemmen aangenomen. Met deze brief informeren wij u over de uitvoering van de motie.

Proces

Op 15 april jl. hebben wij u een informerende brief gezonden met een factsheet over Social Impact Bonds (bijlage). In deze factsheet is ook een afwegingskader opgenomen die als quickscan kan worden gebruikt om te onderzoeken of een onderwerp eventueel geschikt is voor een SIB. Deze diende als voorbereiding voor de bijeenkomst met de woordvoerders van de raadsfracties. Deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 5 juni jl.

Naast deze stappen is gevraagd aan Social Finance NL¹ om het rapport ‘de maatschappelijke kosten en baten (MKBA) van het S-Team’² door middel van een contraexpertise op haalbaarheid te toetsen. Deze ‘notitie haalbaarheid S-Team SIB’ (bijlage) dient als leidraad voor de uitwerking van de motie.

Raadsbijeenkomst

De bijeenkomst op 5 juni jl. had als doel om mogelijke onderwerpen die u geschikt acht voor een SIB te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst bleek dat u vooral nog behoefte had aan nadere uitleg van het instrument SIB. De onderwerpen die u geschikt acht voor een SIB zijn dan ook in de weken daarna ontvangen. In de verdere uitwerking komen we terug op de onderwerpen en de haalbaarheid van deze onderwerpen voor een SIB.

¹ <https://socfin.nl/>

² 30 november 2017, opgesteld door Society Impact in opdracht van Het Buro

Wat is een SIB

Gelet op de complexiteit van het onderwerp verwijzen wij u nog naar de in de bijlage opgenomen factsheet Social Impact Bond.

Conclusie haalbaarheid S-Team SIB

De conclusie van Social Finance NL op de MKBA check van het S-team is de volgende:

Wij achten de uitgevoerde analyse gedegen en pragmatisch en met correcte berekeningen. Dat deze niet volledig voldoet aan de richtlijnen voor een 'zuivere' MKBA is met de beschikbare informatie eigenlijk onontkoombaar en daarom is het ook begrijpelijk dat er met veel aannames gewerkt is. Met de beschikbare informatie zijn niet alle aannames te checken, maar de aannames zijn grotendeels gedegen onderbouwd en met een duidelijk proces tot stand gekomen. Voor enkele aannames adviseren wij de gemeente er wel kritisch naar te kijken. De aannames op basis waarvan de baten berekend zijn, zijn namelijk deels subjectief en gebaseerd op oordelen van begeleiders die aan de uitvoerende kant van de interventie zitten. Wij adviseren deze aannames kritisch te checken, waar mogelijk te staven met de gemeentelijke data en indien wenselijk aan te passen. Hiernaast willen wij erop wijzen dat ook de immateriële baten gebaseerd zijn op de oordelen van de begeleiders. Om op basis van de MKBA een SIB te ontwikkelen zijn nog vervolgstappen vereist.

Voor het volledige rapport verwijzen we u naar de bijlage.

Vervolgstappen SIB

Uit de conclusie blijkt dat het maatschappelijke kosten en baten onderzoek naar het S-team correct en gedegen is uitgevoerd. Echter gelet op de aannames in het onderzoek deze voor een daadwerkelijke SIB nader onderzocht moeten worden. Aansluitend hierop wordt nog de vraag gesteld of, gelet op het positieve kosten/baten-resultaat, het zinvol is voor de gemeente om hiermee verder te gaan. En zo ja, of een SIB hiervoor dan een passend middel is, of dat de gemeente het -net zo goed, of zelfs beter- zelf kan financieren.

Om een SIB nader te onderzoeken zijn de nodige vervolgstappen nodig, deze zijn beschreven in de rapportage. De vervolgstappen zijn afhankelijk van de doelstellingen die u heeft met een SIB. Er worden drie mogelijke doelstellingen benoemt:

1. Als gemeente alternatieve financiering (waaronder Social Impact Bonds) gebruiken om effectiever lokale maatschappelijke vraagstukken op te lossen.
2. Als gemeente (op de lang termijn) aan de slag met Social Impact Bonds.
3. Het S-Team financieren (middels een Social Impact Bond).

Bij doelstelling 1 en 2 kan onderzocht worden of er kansrijke 'maatschappelijke vraagstukken' zijn die in aanmerking komen voor alternatieve financiering. Bij doelstelling 2 kan ook gedacht worden aan het opzetten van een SIB rondom het S-Team en dit te gebruiken om te leren van het proces. De MKBA zal dan wel doorontwikkeld moeten worden tot een *SIB businesscase*.

Wanneer sprake is van doelstelling 3 dan is de vraag wel of de SIB de meeste gewenste wijze is om het S-Team te financieren. Gelet op het verwachte positieve kosten/baten resultaat is het de vraag of dit het meest passende middel is.

Een kanttekening bij de optie om het S-Team te financieren middels een SIB is dat er goed gekeken moet worden hoe met deze vooraf geselecteerde uitvoerder gewerkt kan worden op een manier die voldoet aan de aanbestedingsregels.

SIB Businesscase

In een SIB businesscase gericht op het S-Team zullen andere vragen beantwoord moeten worden dan die in een MKBA zijn weergegeven. Niet alle baten vallen namelijk bij een outcome payer (Gemeente Leeuwarden), maar mogelijk ook bij andere partners zoals de zorgverzekeraar, andere gemeenten en de scholen. Is de Gemeente Leeuwarden bereid hiervoor te betalen?

Niet alle baten zijn besparingen voor de outcome payer. Bepaald moet worden op welke resultaten de Gemeente Leeuwarden bereid is te betalen.

Bijvoorbeeld het voorkomen van de inzet van de wijkteams, wil de gemeente de mogelijke besparing hierop daadwerkelijk in mindering brengen op de bekostiging aan de wijkteams?

Daarnaast zijn er kosten in een SIB die niet in de MKBA zijn opgenomen. Kosten voor resultaatmetingen door een onafhankelijke evaluator, eventuele kosten voor een intermediair, investeerdersrendement, etc. Hier dient rekening mee gehouden worden in een SIB businesscase.

Tijdsinvestering SIB

Het opstarten van een SIB vraagt een forse tijdsinvestering. De MKBA van het S-Team is onvoldoende om een SIB mee te kunnen starten. Deze kan wel als input dienen voor een SIB businesscase. Om een SIB voor het S-Team op te kunnen starten moet rekening gehouden worden met een tijdsinvestering van ongeveer 9 maanden. Zes maanden om de casus uit te werken tot een SIB businesscase en vervolgens nog 3 maanden voor de uitwerking met de partijen. Is er sprake van een aanbestedingstraject dan is de totale duur zeker 9-12 maanden. Deze periodes zijn gebaseerd op de ervaringen met eerdere SIB's in Nederland en betreffen minimale periodes. De gemeente Roermond is bijvoorbeeld een jaar bezig geweest om te komen tot de SIB Jongvolwassenen. Zij zijn nog niet gestart met de SIB maar zitten nu in de fase waarin gezocht wordt naar een kwartiermaker om investeerders en uitvoerders bij elkaar te brengen. De daadwerkelijke start is daarmee pas over een aantal maanden. Zij hebben daarnaast het afgelopen jaar ongeveer €70.000,- geïnvesteerd in externe begeleiding, naast de ureninzet van eigen medewerkers (ongeveer 1400 uur). Voor een inschatting van de uren inzet verwijzen wij u naar de bijlage.

Een SIB is tijdrovend en heeft niet altijd het gewenste rendement. Het is van belang om hier rekening mee te houden bij de keus voor het wel of niet inzetten van een SIB. De kosten voor de voorbereiding van een SIB komen ook niet gegarandeerd terug. Zo heeft de gemeente Enschede geïnvesteerd in de voorbereiding van een SIB Jongvolwassenen, maar heeft uiteindelijk besloten om hier niet mee door te gaan.

Mogelijke onderwerpen voor een SIB

Naar aanleiding van de bijeenkomst met de raad zijn de volgende onderwerpen ingebracht:

- Onderhoud eigen woning voor mensen met weinig eigen middelen;
- Verdwijnen van minderjarige asielzoekers;

- Integratie van statushouders, gericht op werkgelegenheid;
- SIB Jongvolwassenen;
- Jouw Informele Mentor;
- Laaggeletterdheid in relatie tot het bedrijfsleven; en
- HIB (Health Impact Bond) Sociaal Hospitaal.

Van deze onderwerpen zijn de thema's rondom integratie van statushouders en de problematiek rondom jongvolwassen mogelijk interessant om nader uit te werken in een businesscase.

De gemeente Veldhoven heeft momenteel een lopende SIB rondom statushouders, genaamd SIB lamNL. De resultaten hiervan zijn tot nu toe positief, deze SIB loopt nog tot 2021. Gemeente Veldhoven gaf aan een lange aanlooptijd te hebben gehad, veel werk erin gestoken te hebben en dat er sprake is van forse overhead kosten.

De Gemeente Roermond is bezig met het opstarten van de SIB Jongvolwassenen. Aandachtspunt hierbij is wel dat goed gekeken moet worden naar de overlap met de huidige zorgstructuur in het onderwijs. De gemeente Leeuwarden investeert hierin door middel van de scholenteams.

De overige onderwerpen die genoemd zijn, zijn niet geschikt voor een SIB of worden op een andere manier al opgepakt. Bijvoorbeeld de HIB Sociaal Hospitaal, deze is te vergelijken met onze aanpak Inclusieve Stad. De problemen rondom het verdwijnen van minderjarig asielzoekers wordt momenteel onderzocht door de landelijke overheid. Het onderhoud van eigen woning voor mensen met weinig middelen betreft niet een maatschappelijk probleem waar de Gemeente Leeuwarden baten en/of besparingen op heeft. Inzet voor Jouw Informele Mentor betreft een te laag volume om op in te zetten, het gaat hier voornamelijk om de financiering van de opleiding voor de mentoren. Een SIB is daarvoor te duur. Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem wat voor een groot deel in een eventuele SIB rondom integratie statushouders kan worden opgepakt. Het grootste deel van de doelgroep laaggeletterden betreft personen waarvoor het Nederlands de tweede taal is (ongeveer 90%). Daarbij vallen de eventuele baten niet direct bij de gemeente Leeuwarden, maar bij het bedrijfsleven.

Relatie met ontwikkelingen zorgstructuur mbo

Naast bovengenoemde punten is het van belang om hier ook de ontwikkelingen rondom de financiering van de zorgstructuur op de mbo scholen weer te geven. Aanleiding voor de wijziging van de zorgstructuur is betere efficiency en afstemming. Er is geen sprake van een wijziging in het beleid rondom de scholenteams alleen dat met ingang van 1 januari 2020 een lumpsum bedrag voor het inrichten van de zorgstructuur op de scholen. Dit betekent dat de scholen zelf besluiten hoe zij de middelen voor de zorgstructuur inzetten en met welke projecten zij de gemaakte afspraken willen behalen. De scholen (Nordwin College en Friese Poort) blijven het S-Team inzetten. De Gemeente Leeuwarden financiert vanaf 1 januari 2020 het S-Team niet meer rechtstreeks, maar laat de geldstroom via de scholen lopen. Met de nieuwe financiering van de zorgstructuur is het aan de scholen om de inzet van het S-Team te financieren. In het bijgevoegde financieel kader is aangegeven welk bedrag er

naar de scholen gaat in 2020. Dit totaal is gelijk aan 2019 minus een dubbeling van € 39.510,-. Zie de bijlage voor nadere uitleg hierover.

Financiering S-Team

Het Buro ontving tot en met dit jaar subsidie voor de inzet van het S-Team. Dit betrof een subsidie van de gemeente Leeuwarden á € 85.000,-. In aanvulling daarop staken zowel het Nordwin College als de Friese Poort ook eigen middelen in het S-Team. Het Buro geeft aan dat de ontvangen middelen van de gemeente en de scholen de afgelopen jaren onvoldoende waren om de inzet van het S-Team voor een volledig kalenderjaar mogelijk te maken. Er zou sprake zijn van een jaarlijks tekort van € 75.000,-. Wij hebben de afgelopen jaren het gesprek hierover gehad met het S-Team en daarbij aangegeven dat Het Buro zelf op zoek moet naar structurele financiering om hun begroting sluitend te krijgen. Dit is vastgelegd in de betreffende beschikkingen. Om Het Buro hierin te ondersteunen is de afgelopen jaren incidenteel bijgesprongen door zowel de gemeente als scholen en partijen als Het Oranjefonds om de inzet van het S-Team mogelijk te maken. Deze inzet is nu niet structureel te maken vanwege het ontbreken van financiële middelen daartoe in de begroting. Voor de komende jaren zien wij deze ruimte niet, tenzij er aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld.

Naast het onderzoek naar een mogelijke SIB geeft u in de motie ook duidelijk aan dat u het maatschappelijke belang van S-Team ziet. Daarbij geeft het S-Team aan dat private partijen zoals Rabobank Foundation en het Oranjefonds bereid zijn om als financier in een SIB te participeren. Tijdens de raadsbehandeling van de motie hebben deze partijen een steunverklaring gegeven of ingediend. Gelet op het belang van de maatschappelijke activiteiten die het S-Team uitvoert voor de gemeente Leeuwarden zullen wij deze betrokken partijen verzoeken om ook los van een SIB een incidentele bijdrage aan het S-Team te geven voor de jaren 2020 en 2021.

Bij de opening van het mbo jaar bij ROC Friese Poort dit jaar heeft ook de minister van Onderwijs, mevrouw Van Engelshoven, haar enthousiasme over de inzet van het S-Team kenbaar gemaakt. Om deze reden zullen wij ook het ministerie van OCW verzoeken om een vorm van ondersteuning voor het S-Team.

Resume

Het inzetten van een SIB binnen het sociaal domein van de gemeente Leeuwarden is mogelijk. Er zijn onderwerpen die geschikt zijn om uit te werken in een businesscase. Dit geldt ook voor een eventuele SIB voor het S-Team. Belangrijk vooraf is de vraag welke doel u hiermee wilt nastreven en of de nadelen (o.a. tijdsinvestering en kosten) voor u opwegen tegen de voordelen (o.a. innovatie en verwachte besparingen).

Ondanks de mogelijkheden die er zijn om een SIB in te zetten, zien wij dit op de korte termijn niet zitten. Dat heeft te maken met de huidige beleidsontwikkelingen die in gang zijn gezet en de lopende verplichtingen van de gemeente. De ontwikkelingen waarin de gemeente Leeuwarden zich bevindt rondom de bezuinigingen in het sociale domein, maar ook de investeringen die nodig zijn om een SIB te kunnen starten maken dat wij hier terughoudend in zijn. Dat neemt niet weg dat wij eventuele kansen die zich voordoen niet oppakken, maar afgewogen beslissen op de toegevoegde waarde hiervan. Op het

moment dat wij kansen zien om bepaalde beleidsdoelstellingen te realiseren door middel van het instrument SIB zullen wij u daarover informeren.

Vervolg

U heeft in de motie verzocht om de uitwerking bij de begroting van 2020 te ontvangen. U heeft daarbij aangegeven over het eventuele vervolg en de toepasbaarheid van de SIB een besluit te willen nemen. Deze brief biedt u, samen met de bijlagen, de handvatten om het gesprek hierover te voeren.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester,

secretaris.